

Vos estis lux mundi – Apostolsko pismo pape Franje

APOSTOLSKO PISMO U OBLIKU MOTUPROPRIJA

Vrhovnog Svećenika

Franje

Vos estis lux mundi

»Vi ste svjetlost svijeta. Ne može se sakriti grad što leži na gori.« (Mt 5,14)

Naš Gospodin Isus Krist poziva svakog vjernika da bude svijetli primjer kreposnosti, čestitosti i svetosti. Svi smo mi, naime, pozvani davati konkretno svjedočanstvo vjere u Krista u našim životima, a poglavito u našem odnosu prema svojim bližnjima.

Zločini spolnog zlostavljanja vrijeđaju našega Gospodina, zadaju fizičku, psihološku i duhovnu štetu žrtvama, te ranjavaju zajednicu vjernika. Da se te pojave, u svim svojim oblicima, nikada više ne bi ponovile, potrebno je trajno i duboko obraćenje srca, potkrijepljeno konkretnim i učinkovitim djelovanjem u koje će se uključiti svi u Crkvi, tako da osobna svetost i moralno zalaganje mogu pridonijeti promicanju pune vjerodostojnosti evanđeoskog navještaja i plodonosnosti poslanja Crkve. To postaje moguće samo milošću Duha Svetoga izlivenog u srcima, jer uvijek moramo imati na umu Isusove riječi: »Bez mene ne možete učiniti ništa« (Iv 15,5). Premda je već mnogo učinjeno, moramo nastaviti učiti iz gorkih lekcija prošlosti, gledajući s nadom u budućnost.

Ta odgovornost prije svega pada na nasljednike apostolâ, koje je Bog izabrao da budu pastoralni vođe njegova naroda, i zahtijeva od njih predano zalaganje da idu tragom Božanskog Učitelja. Temeljem svoje službe, naime, biskupi »upravljaju njima povjerenim partikularnim Crkvama kao Kristovi zamjenici i poslanici savjetom, uvjeravanjem, primjerom, ali i autoritetom i svetom vlašću; njome se služe samo zato da svoje stado izgrađuju u istini i svetosti, spominjući se da onaj koji je veći treba biti kao manji, a starješina kao sluga« (Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, 27).

Ono što se поблиže odnosi na nasljednike apostolâ, tiče se svih onih koji na različite načine preuzimaju službe u Crkvi, ispovijedaju evanđeoske savjete ili su pozvani služiti kršćanskom puku. Zato je dobro da se na općoj razini usvoje postupci usmjereni na sprječavanje i borbu protiv tih zločina koji izdaju povjerenje vjernika.

S tim ciljem sam 7. svibnja 2019. godine *ad experimentum* na tri godine proglasio apostolsko pismo u obliku motuproprija s pripadajućim odredbama.

Sada, nakon isteka toga vremena, uzimajući u obzir primjedbe dobivene od biskupskih konferencija i Dikasterija Rimske kurije, vrednujući iskustvo posljednjih godina, a kako bi se omogućila bolja primjena onoga što je već bilo određeno, te u skladu s normama Zakonika kanonskog prava i Zakonika kanona Istočnih Crkava o kaznenim i procesnim postupcima

određujem:

NASLOV I.

OPĆE ODREDBE

Čl. 1 – Područje primjene

- 1. Ove se odredbe primjenjuju u slučaju prijave koje se odnose na klerike ili članove ustanova posvećenog života, ili družbi apostolskog života, ili na voditelje međunarodnih vjerničkih društava koja su priznata ili utemeljena od Apostolske Stolice, a tiču se:

1. a) * kažnjivoga djela protiv šeste zapovijedi dekaloga počinjeno nasiljem ili prijetnjom, ili zlorabom vlasti, ili prisiljavanjem nekoga da čini ili podnosi spolne radnje;

** kažnjivoga djela protiv šeste zapovijedi dekaloga počinjeno nad maloljetnom osobom ili nad osobom koja je trajno nesposobna služiti se razumom ili nad odraslom ranjivom osobom;

*** nemoralnoga stjecanja, čuvanja, izlaganje ili širenja pornografskih slika, na bilo koji način i bilo kojim sredstvom, maloljetnih osoba ili osoba koje su trajno nesposobne služiti se razumom;

**** vrbovanja ili poticanja maloljetne osobe ili osobe koja je trajno nesposobna služiti se razumom, ili ranjive odrasle osobe da se prikaže na pornografski način, ili da sudjeluje u stvarnim ili simuliranim prikazima pornografskog sadržaja;

6. b) ponašanja subjekata navedenih u članku 6. koja se sastoje u radnjama ili propustima čiji je cilj ometanje ili izbjegavanje građanskih ili kanonskih istraga, bilo upravnih bilo kaznenih, protiv jednog od subjekata navedenih u § 1, a s obzirom na kažnjiva djela točke a) ovog članka.

- 2. U svrhu ovih odredbi smatra se:

1. a) *maloljetnik* je svaka osoba mlađa od osamnaest godina; s maloljetnikom je izjednačena osoba koja je trajno nesposobna služiti se razumom;

1. b) *odrasla ranjiva osoba* je svaka osoba u stanju nemoći, tjelesne ili mentalne nesposobnosti ili lišenosti osobne slobode koje, makar samo povremeno, ograničuju njezinu sposobnost da razumije ili želi, ili da se odupre onome čime će ju se povrijediti;

1. c) *dječji pornografski sadržaj* jest svako prikazivanje maloljetnika, bez obzira na sredstvo koje se koristi, uključenog u eksplicitne seksualne aktivnosti, bilo stvarne bilo simulirane, te bilo kakvo prikazivanje spolnih organa maloljetnika u svrhe požude i zarade.

Čl. 2 – Primanje prijava i zaštita podataka

- 1. Uzimajući u obzir odredbe koje mogu eventualno usvojiti pojedine biskupske konferencije, sinode biskupa patrijarhijskih i velikih nadbiskupskih Crkava, odnosno vijeća hijerarhâ metropolijских samosvojnih Crkava, biskupije ili eparhije, pojedinačno ili zajedno, moraju imati tijela ili urede lako dostupne javnosti za podnošenje prijave. Tim se crkvenim tijelima ili uredima predaju prijave.

- 2. Podatke o kojima se govori u ovome članku treba zaštititi i s njima postupati na način koji jamči njihovu sigurnost, cjelovitost i povjerljivost u skladu s kanonima 471, 2° ZKP-a i 244 § 2, 2° ZKIC-a.

- 3. Osim u slučajevima predviđenim člankom 3 § 3, ordinarij koji je primio prijavu bez odlaganja to prosljeđuje ordinariju mjesta u kojem se navodi da su se događaji zbili, kao i ordinariju prijavljene osobe. Osim ako se ne dogovori drukčije između dvaju ordinarija, dužnost je ordinarija mjesta gdje su se događaji zbili postupiti u skladu sa zakonom koji je predviđen za konkretan slučaj.

- 4. S obzirom na ono što je određeno u ovom naslovu, eparhije su izjednačene s biskupijama, a hijerarh je izjednačen s ordinarijem.

Čl. 3 – Prijavljivanje

- 1. Osim u slučaju kada klerik bude obaviješten dok svoju službu obavlja *in foro interno*, (op. p. *na unutarnjem području*), kad god klerik ili član ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života bude obaviješten ili ima opravdane razloge vjerovati da je počinjeno jedno od djela navedenih u članku 1, dužan je smjesta prijaviti to ordinariju mjesta gdje se to dogodilo ili drugom ordinariju koje se spominje u kanonima 134 ZKP-a i 984 ZKIC-a, osim onoga što je određeno u § 3 ovog članka.

- 2. Svaka osoba, a posebice vjernici laici koji obnašaju službe u Crkvi, može podnijeti prijavu o ponašanjima iz članka 1, na način opisan u prethodnom članku, ili na bilo koji drugi prikladan način.

- 3. Kada se prijava odnosi na jednu od osoba spomenutih u članku 6, ona se upućuje mjerodavnoj vlasti utvrđenoj na temelju članaka 8 i 9. Prijava se uvijek može poslati mjerodavnom Dikasteriju izravno ili putem papinskoga predstavnika. U prvom slučaju Dikasterij obavještava papinskog predstavnika.

- 4. U prijavi treba biti sadržano što je više moguće pojedinosti, kao što su naznake vremena i mjesta na kojem su se djela dogodila, uključene ili obaviještene osobe, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti korisne kako bi se osigurala točna procjena činjenica.

- 5. Informacije se mogu prikupljati i *ex officio* (op. p. *po službenoj dužnosti*).

Čl. 4. – Zaštita prijavitelja

- 1. Podnošenje prijave u skladu s člankom 3 ne predstavlja povredu službene tajne.

- 2. Osim u slučajevima predviđenim kanonima 1390 ZKP-a i kanonima 1452 i 1454 ZKIC-a, nanošenja štete, odmazde ili diskriminacije podnositelja prijave zabranjene su i mogu predstavljati ponašanje navedeno u članku 1 § 1, b).

- 3. Podnositelju prijave, osobi koja tvrdi da je povrijeđena, te svjedocima ne smije se nametati nikakva obveza šutnje u pogledu njezina sadržaja, uz obdržavanje propisa čl. 5 § 2.

Čl. 5 – Briga za osobe

- 1. Crkvene se vlasti obvezuju da prema onima koji tvrde da su povrijeđeni, zajedno s njihovim obitelji, postupaju s dostojanstvom i poštivanjem, a posebice:

1. a) da ih prime, saslušaju i pruže im podršku, također posredstvom posebnih službi;

1. b) da im pruže duhovnu pomoć;

1. c) da im u skladu s konkretnim slučajem pruže liječničku, terapijsku i psihološku pomoć.

- 2. Međutim, mora biti zajamčena zakonska zaštita dobrog glasa i privatnost svih uključenih osoba, kao i povjerljivost njihovih osobnih podataka. Na prijavljene osobe primjenjuje se presumpcija o kojoj je riječ u čl. 13 § 7, uz obdržavanje propisa čl. 20.

NASLOV II.

ODREDBE O BISKUPIMA I ONIMA KOJI SE PO PRAVU S NJIMA IZJEDNAČUJU

Čl. 6 – Područje primjene s obzirom na osobe

Postupničke odredbe o kojima se govori u ovom naslovu odnose se na kažnjiva djela i ponašanja iz članka 1 koja su počinili:

1. a) kardinali, patrijarsi, biskupi i izaslanici rimskoga prvosvećenika;

1. b) klerici koji vode ili su pastoralno vodili pojedine partikularne Crkve ili s njima izjednačenu zajednicu, latinskog ili istočnog obreda, uključujući i osobne ordinarijate, za djela počinjena *durante munere* (op. p. *dok su obnašali službu*);

1. c) klerici koji vode ili su u prošlosti pastoralno vodili osobne prelature, za djela počinjena *durante munere*;
1. d) klerici koji jesu, ili su bili voditelji javnog kleričkoga društva s ovlasti inkardinacije, za djela počinjena *durante munere*;
1. e) oni koji jesu, ili koji su bili, vrhovni voditelji ustanova posvećenog života ili družbi apostolskog života papinskoga prava, kao i samostana *sui iuris*, za djela počinjena *durante munere*;
1. f) vjernici laici koji jesu ili su bili voditelji međunarodnih vjerničkih društava koja su priznata ili utemeljena od Apostolske Stolice, za djela počinjena *durante munere*.

Čl. 7 – Mjerodavan Dikasterij

- 1. U smislu ovog naslova, pod *mjerodavnim Dikasterijem* podrazumijeva se Dikasterij za nauk vjere, kad je riječ o kažnjivim djelima koja su mu pridržana u skladu s važećim propisima, te i u svim drugim slučajevima, i s obzirom na njihovu mjerodavnost na temelju vlastita zakona Rimske kurije:
 - Dikasterij za Istočne Crkve;
 - Dikasterij za biskupe;
 - Dikasterij za evangelizaciju;
 - Dikasterij za kler;
 - Dikasterij za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života;
 - Dikasterij za laike, obitelj i život.
- 2. Kako bi se osiguralo najbolju moguću koordinaciju, mjerodavni Dikasterij o prijavi i ishodu istrage obavještava Državno tajništvo i ostale Dikasterije kojih se to izravno tiče.
- 3. Komunikacije o kojima je riječ u ovom naslovu između metropolita i Svete Stolice odvijaju se posredstvom papinskoga predstavnika.

Čl. 8 – Postupak koji se primjenjuje u slučaju prijave vezane uz biskupa Latinske Crkve i drugih subjekata iz čl. 6

- 1. Vlast koja primi prijavu prenosi je i mjerodavnom Dikasteriju i metropolitu crkvene pokrajine gdje prijavljena osoba ima prebivalište.
- 2. Ako se prijava odnosi na metropolita ili je metropolijska stolica prazna, šalje se Svetoj Stolici, kao i najstarijem sufraganskom biskupu prema promaknuću na kojeg se, u ovom slučaju, primjenjuju sljedeće odredbe koje se odnose na metropolita. Na isti način, Svetoj Stolici prosljeđuje se prijava koja se tiče onih koji su zaduženi za pastoralno vodstvo crkvenih okružja neposredno podložnih Svetoj Stolici.
- 3. U slučaju da se prijava odnosi na papinskog izaslanika, ona se izravno predaje Državnom tajništvu.

Čl. 9 – Postupak koji se primjenjuje na biskupe Istočnih katoličkih Crkava i drugih subjekata iz čl. 6

- 1. U slučaju prijave biskupa, ili s njim izjednačenog subjekta, patrijarhijske, velike nadbiskupske ili metropolijske Crkve *sui iuris*, ona se prosljeđuje odgovarajućem patrijarhu, velikom nadbiskupu ili metropolitu Crkve *sui iuris*.
- 2. Ako se prijava odnosi na metropolita patrijarhijske ili velike nadbiskupske Crkve, koji obavlja svoju službu u granicama područja tih Crkava, prosljeđuje se odgovarajućem patrijarhu ili velikom nadbiskupu.
- 3. U prethodnim slučajevima, vlast koja je primila prijavu proslijedit će je također Dikasteriju za Istočne Crkve.
- 4. Ako je prijavljena osoba biskup ili metropolit izvan područja patrijarhijske, velike nadbiskupske ili metropolijske Crkve *sui iuris*, prijava se šalje Dikasteriju za Istočne Crkve koji, ako to smatra potrebnim, obavještava mjerodavnog patrijarha, velikoga nadbiskupa ili metropolitu Crkve *sui iuris*.

- 5. U slučaju da se prijava odnosi na patrijarha, velikog nadbiskupa, metropolita Crkve *sui iuris* ili na biskupa drugih Istočnih Crkava *sui iuris*, prosljeđuje se Dikasteriju za Istočne Crkve.
- 6. Sljedeće odredbe koje se odnose na metropolita primjenjuju se na crkvenu vlast kojoj se šalje prijava na temelju ovoga članka.

Čl. 10 – Postupak koji se primjenjuje za vrhovne voditelje ustanova posvećenog života ili družbi apostolskog života

Ako se prijava odnosi na one koji jesu ili su bili vrhovni voditelji ustanova posvećenog života ili družbi apostolskog života papinskog prava, kao i samostana *sui iuris* u Rimu i u suburbikarnim biskupijama, ona se prosljeđuje nadležnom Dikasteriju.

Čl. 11 – Početne dužnosti metropolita

- 1. Metropolit, koji je primio prijavu, bez odgode traži ovlast od mjerodavnog Dikasterija da može započeti istragu.
- 2. Dikasterij će odmah i, u svakom slučaju, u roku od trideset dana od zaprimanja prve prijave od papinskoga predstavnika ili zahtjeva metropolita za povjerenjem ovlasti, dati odgovarajuće upute o tome kako postupiti u konkretnom slučaju.
- 3. Ako metropolit smatra da je prijava očito neutemeljena, putem papinskog predstavnika obavještava mjerodavni Dikasterij te, osim ako ovaj potonji ne odredi drukčije, nalaže njezino arhiviranje.

Čl. 12 – Povjerenje istrage osobi koja nije metropolit

- 1. Ako mjerodavan Dikasterij, nakon što se posavjetovao s papinskim predstavnikom, smatra prikladnim povjeriti istragu osobi koja nije metropolit, onda neka metropolit o tome bude obaviješten. Neka metropolit dostavi sve relevantne informacije i isprave osobi koju imenuje Dikasterij.
- 2. U slučaju iz prethodnoga stavka, na osobu zaduženu za provođenje istrage primjenjuju se sljedeće odredbe koje se odnose na metropolita.

Čl. 13 – Provođenje istrage

- 1. Nakon što ga za to zaduži mjerodavan Dikasterij i poštujući primljene upute o provođenju istrage, metropolit osobno ili posredstvom jedne ili više odgovarajućih osoba:

1. a) prikuplja relevantne informacije o činjenicama;

1. b) pristupa informacijama i dokumentima potrebnima za istragu koji se čuvaju u arhivima crkvenih ureda;

1. c) kad god je to potrebno, ostvaruje suradnju s drugim ordinarijima ili hijerarhima;

1. d) traži informacije, ako to smatra potrebnim i poštujući ono što je propisano u § 7 ovog članka, od pojedinaca i institucija, uključujući civilne institucije, koje mogu pružiti korisne elemente za istragu.

- 2. Ako je potrebno saslušati maloljetnu osobu ili odraslu ranjivu osobu, onda će metropolit primijeniti primjerene korake u kojima će se uzeti u obzir njihovo stanje i državne zakone.

- 3. U slučaju da postoje osnovani razlozi za smatranje da su informacije ili dokumenti koji se odnose na istragu u opasnosti da budu uklonjeni ili uništeni, metropolit će poduzeti potrebne mjere za njihovo očuvanje.

- 4. I kad koristi pomoć drugih osoba, metropolit ipak ostaje odgovoran za vođenje i tijek istrage, kao i za točno izvršavanje uputa navedenih u članku 11 § 2.

- 5. Metropolitu pomaže bilježnik slobodno imenovan prema odredbi kanona 483 § 2 ZKP-a i 253 § 2 ZKIC-a.

- 6. Od metropolita se traži da djeluje nepristrano i da ne bude u sukobu interesa. Ako smatra da je u sukobu interesa ili da nije u stanju održati potrebnu nepristranost kako bi zajamčio cjelovitost istrage, onda je dužan sâm sebe izuzeti i prijaviti tu okolnost mjerodavnom Dikasteriju.

Isto tako, svatko tko smatra da u predmetu postoji sukob interesa dužan je obratiti se mjerodavnom Dikasteriju.

- 7. Osobi pod istragom priznaje se presumpcija nevinosti i zakonita zaštita njezina dobra glasa.
- 8. Ako to zatraži mjerodavni Dikasterij, metropolit obavještava osobu da se protiv nje vodi istraga, saslušava je o činjenicama te je poziva da podnese očitovanje u svoju obranu. U tim slučajevima, osoba pod istragom može koristiti pomoć zastupnika.
- 9. Metropolit periodično, prema dobivenim uputama, šalje mjerodavnom Dikasteriju izvješće o tijeku istrage.

Čl. 14 – Uključivanje stručnih osoba

- 1. U skladu s eventualnim smjernicama biskupske konferencije, biskupske sinode ili vijeća hijerarhâ o načinima pružanja pomoći metropolitu u provođenju istrage, vrlo je poželjno da biskupi pojedine crkvene pokrajine, pojedinačno ili zajedno, utvrde popise stručnih osoba od kojih metropolit može odabrati najprikladnije da mu pomažu u istrazi, već prema tome kako nalaže pojedin slučaj, a posebice uzimajući u obzir suradnju koju vjernici laici mogu ponuditi u skladu s kanonima 228 ZKP-a i 408 ZKIC-a.
- 2. Metropolit je, ipak, slobodan odabrati druge jednako kvalificirane osobe.
- 3. Svaki onaj koji pomaže metropolitu u istrazi dužan je djelovati nepristrano i ne smije biti u sukobu interesa. Ako smatra da je u sukobu interesa ili da nije u stanju održati potrebnu nepristranost kako bi zajamčio cjelovitost istrage, onda je dužan sâm sebe izuzeti i izvijestiti metropolita o toj okolnosti.

- 4. Osobe koje pomažu metropolitu neka polože prisegu da će ispravno i vjerno obavljati svoju zadaću, uz održavanje propisa čl. 13 § 7.

Čl. 15 – Trajanje istrage

- 1. Istrage se moraju dovršiti u kratkom roku, a u svakom slučaju u onom roku koji je određen uputama iz članka 11 § 2.
- 2. Ako za to postoje opravdani razlozi, i nakon što pošalje obavijest o stanju istrage mjerodavnom Dikasteriju, onda metropolit od njega može zatražiti produženje roka.

Čl. 16 – Mjere opreza

Ako to zahtijevaju činjenice ili okolnosti, onda metropolit predlaže mjerodavnom Dikasteriju donošenje odluka ili odgovarajućih mjera opreza u odnosu na osobu koja je pod istragom. Dikasterij poduzima mjere nakon što je saslušao papinskog predstavnika.

Čl. 17 – Osnivanje zaklade

- 1. Crkvene pokrajine, biskupske konferencije, biskupske sinode i vijeća hijerarhâ mogu osnovati zakladu od čijih će se sredstava pokrivati troškovi istraga prema odredbi kanonâ 116 i 1303 § 1, 1° ZKP-a i 1047 ZKIC-a i kojim će se upravljati prema odredbama kanonskoga prava.
- 2. Na zahtjev metropolita koji vodi istragu, sredstva potrebna za svrhe istrage stavlja mu na raspolaganje upravitelj zaklade, uz dužnost metropolite da nakon završetka istrage upravitelju zaklade podnese račun o troškovima.

Čl. 18 – Prijenos spisâ i votum

- 1. Nakon završetka istrage, metropolit će original spisa kao i svoj *votum* (op. p. *mišljenje*) o rezultatima istrage te odgovore na eventualna pitanja sadržana u uputama o kojima se govori u čl. 11 § 2 proslijediti mjerodavnom Dikasteriju. Kopija spisa čuva se u arhivu nadležnoga papinskoga predstavnika.

- 2. Osim ako mjerodavan Dikasterij ne uputi dodatne smjernice, ovlasti metropolita prestaju nakon završetka istrage.
- 3. U skladu s uputama mjerodavnog Dikasterija, metropolit, na zahtjev, o ishodu istrage obavještava osobu koja tvrdi da je povrijeđena te, ovisno o slučaju, osobu koja je podnijela prijavu ili njezine pravne zastupnike.

Čl. 19 – Naknadne mjere

Ako ne odluči naložiti dodatnu istragu, onda mjerodavan Dikasterij postupa u skladu sa zakonom prema onom što je predviđeno za konkretni slučaj.

Čl. 20 – Poštivanje državnih zakona

U primjeni ovih odredbi ne smiju se dovoditi u pitanje prava i obveze određene na pojedinom mjestu državnim zakonima, posebice onima koji se odnose na eventualne obveze podnošenja prijave mjerodavnim građanskim vlastima.

Određujem da se ovo apostolsko pismo u obliku motuproprija proglasi objavljivanjem u L'Osservatoreu Romanu te stupi na snagu 30. travnja 2023. godine, a zatim objavi u Acta Apostolicae Sedis. Njegovim stupanjem na snagu stavlja se izvan snage prethodno apostolsko pismo u obliku motuproprija koji je proglašen 7. svibnja 2019. godine.

Dano u Rimu, pri Svetom Petru, 25. ožujka 2023., na svetkovinu Navještenja Gospodinova, jedanaeste godine mojega pontifikata.

FRANJO